

1987, 27. září – Sdělení VONS č. 686 „Rozsudek nad T. Hradílkem a R. Berezou pravomocný“ o usnesení Krajského soudu v Ostravě potvrzujícím rozsudek Okresního soudu v Olomouci nad Rudolfem Berezou a Tomášem Hradílkem odsouzenými pro přečin proti veřejnému pořádku k peněžitým trestům a o policejní akci proti potenciálním účastníkům soudního jednání.¹

Dne 24. 9. 1987 se konalo před senátem Krajského soudu v Ostravě, jemuž předsedal JUDr. Miroslav² Vařeka, odvolací řízení v trestní věci proti Ing. Tomáši Hradílkovi a Rudolfu Berezovi, signatářům Charty 77, kteří na prvomájové manifestaci letos v Olomouci rozvinuli transparent s nápisem „Charta 77 vybízí k občanské kuráži“. V první části řízení byli odsouzeni trestním senátem k peněžitému trestu ve výši 2500 Kčs každý, případně k náhradnímu trestu odnětí svobody. Po jejich rozkladu byli v hlavním líčení, konaném u Okresního soudu v Olomouci, odsouzeni k týmž trestům. Krajský soud nyní rozhodoval o jejich odvolání proti rozsudku okresního soudu.

Odvolatelé před soudem rozhodně hájili legalitu Charty 77 proti stanovisku prokurátora krajské prokuratury, který ji označoval za ilegální protistátní a protispolečenskou organizaci; používal tedy týchž výrazů, jimiž oficiální propaganda odsuzovala Chartu 77 v době jejího vzniku. Na konkrétních případech oba obžalovaní ukázali, že Charta není organizace, nýbrž občanská iniciativa, působící v plném souladu s čs. zákony a usilující o nápravu v konstruktivním duchu. V průběhu soudního jednání dosáhli toho, že k důkaznímu materiálu byly čteny podstatné pasáže ze Základního prohlášení Charty 77 z 1. ledna 1977, které jejich výroky potvrdily. Obžalovaní objasnili důvody, které je vedly k jejich občanskému počinu 1. máje, a prokázali, že v žádném případě neměli v úmyslu vyvolat pohoršení a nežádoucí rozruch a že k němu také nedošlo. Obžaloba v tomto směru nepředložila žádné důkazy. Oba signatáři Charty 77 se rozhodně postavili proti tomu, že jsou

charakterizováni jako lidé s výrazně negativním postojem vůči stávajícímu společenskému zřízení. Na konkrétních případech prokazovali svůj zodpovědný občanský vztah k republice a ke společnosti. Jejich závěrečná slova předseda senátu často přerušoval. Senát v závěrečném usnesení odvolání T. Hradílka a R. Berezy zamítl a rozsudek Okresního soudu v Olomouci se tím stal pravomocný.³

Státní bezpečnost se již před procesem postarala o to, aby blízcí příbuzní Tomáše Hradílka nedostali dovolenou v zaměstnání.

O půlnoci z 23. na 24. září 1987 byl v Praze na hlavním nádraží zadržen příslušníky StB kapitánem Dvořákem a nadporučíkem Kadlecem mluvčí Charty 77 Josef Vohryzek, který chtěl odjet k soudnímu jednání v Ostravě nočním rychlíkem. Byl předveden do služebny VB a podroben asi hodinovému výslechu, takže mu vlak ujel. Josefu Vohryzkovi příslušníci StB tvrdili, že byl zadržen na základě anonymního telefonátu, podle něhož měl jet do Ostravy údajně proto, aby ilegálně překročil čs.-polské hranice. Snažili se toto udání uvést do souvislosti s nedávným setkáním zástupců nezávislých iniciativ a skupin z Československa a Polska na hranicích obou zemí, jehož se zúčastnili jak Josef Vohryzek, tak i Rudolf Bereza a Tomáš Hradílek. Proti tomuto předvedení podal Josef Vohryzek stížnost jako proti nezákonnému omezování osobní svobody; verzi Státní bezpečnosti, zdůvodňující jeho zadržení, označil za krajně nepřesvědčivou.⁴

Již od rána 24. 9. střežila policie některé přátele obou odsouzených a snažila se jim zabránit v opuštění domů. Před domem, v němž v Ostravě bydlí manželé Šavrdovi, došlo dokonce ke krátké tahanici, při níž byly Jaromíru Šavrdovi poškozeny náramkové hodinky. Vladimír Liberda a Karel Biňovec byli od svých bytů příslušníky StB odvedeni na oddělení VB, kde byli zadržováni přibližně dvě hodiny. Podobné problémy měli i další přátelé obžalovaných, člen VONS Stanislav Devátý a signatář Charty 77 Jaromír Glac z Ostravy. Nejhoršího zacházení se dostalo signatáři Charty 77 Janu Kiššovi z Gottwaldova, který byl přímo v soudní budově příslušníky VB zbit obušky a poté byl se zkroucenýma rukama vyveden z budovy, odvezen na autobusové nádraží a přinucen odcestovat z Ostravy. Většinu míst v malé soudní síni

obsadily neznámé osoby. Z přátel obžalovaných se dostali do soudní síně jen manželé Šavrdovi a Stanislav Devátý.⁵

Všechny tyto policejní akce spolu s dalšími nezákonnými zásahy poslední doby (o některých jsme referovali) odůvodňují závěr, že policejní šikanování a represe, a to i brutální, jsou v Československu stále na denním pořádku.⁶

Informace o Chartě 77, r. 10, 1987, č. 13, s. 6–7.

POZNÁMKY

¹ K případu viz sdělení VONS č. 636, 637, 650, 651, 660, 663, 664 a 684, dokumenty č. 639, 640, 653, 654, 663, 666, 667 a 687.

² Správně Miloslav.

³ Usnesení senátu Krajského soudu v Ostravě složeného z předsedy JUDr. Miloslava Vařeky a soudců JUDr. Věry Zelené a JUDr. Jindřicha Bayera z 24. 9. 1987 a protokol z jeho zasedání jsou uložena in: OS v Olomouci, soudní spis k případu Rudolfa Berezky a Tomáše Hradílka, sign. 6 T 139/87.

Poměrně mírné tresty komentoval R. Bereza takto: „*Počítali jsme přitom s veškerými možnými důsledky. Jenže se nic nestalo. Kdyby nás zavřeli, vyvolalo by to další ohlas médií, a o to zřejmě režim nestál.*“ BAKOVSKÝ, Petr: Před třinácti lety komunisty zaskočil transparent chartistů, *Mladá fronta Dnes – Střední Morava*, 3. 5. 1999, s. 1.

To, že byla následkem jejich akce „pouze“ pokuta, způsobilo dle Hradílka „*především vhodné načasování. Kdybychom s Rudolfem Berezou vyšli s transparentem na Prvního máje například v roce 1980, byl by to čirý nesmysl a naprostá sebevražda. Když jsme to ale udělali v roce 1987, poté co Charta při svém desátém výročí vydala Slovo ke spoluobčanům, bylo to už něco docela jiného. Text našeho transparentu – Charta 77 vyzývá k občanské kuráži – na ten dokument přímo navazoval. Tehdy byla naděje, že to může mít účinek a že nás ani nezavřou. V osmdesátém roce by nás zřejmě poslali, tak jako Augustina Navrátila, do blázince.*

Na demonstraci v Praze o dva roky později jsme tehdy podobný transparent vydrželi držet sotva několik desítek vteřin.“ BURIAN, Václav – TICHÁK, Tomáš: Izolovanější jsem dnes, dobrovolně. Rozhovor s Tomášem Hradílkem, *Listy* 34, 2004, č. 1, s. 30–32.

⁴ Informaci o zadržení mluvčího Charty 77 Josefa Vohryzka v Praze při snaze odcestovat na veřejné soudní jednání u Krajského soudu v Ostravě ve

věci odvolání R. Berezy a T. Hradílka přinesl mj. i exilový Nový domov (38, 1987, č. 21–22, s. 4).

- ⁵ Před odvolacím soudním jednáním 20. 9. 1987 napsal Vít Zukal z Kojetína dopis Krajskému soudu v Ostravě, který spolusignovalo dalších šest kojetínských občanů. V dopisu bylo mj. uvedeno: „*Já, autor textu, jsem byl účastníkem soudního procesu v Olomouci, a můžu proto potvrdit, že svědkové, jež se ve velmi malém počtu dostavili, veskrze usoudili, že si nevšimli jakéhokoli pobouření, či provokace. Nabízí se tedy znovu otázky. Z čeho jsou ‚obvinění‘ obvinění? Proč a za co je soudit?*“ OS v Olomouci, soudní spis k případu Rudolfa Berezy a Tomáše Hradílka, sign. 6 T 139/87.
- ⁶ Okresní soud v Olomouci (předseda senátu Jaroslav Filipický) rozhodl 6. 11. 1987 o zabrání transparentu s nápisem „Charta77 vybízí o k občanské kuráži“ ve prospěch státu. Bereza i Hradílek proti tomuto usnesení podali stížnost, která však byla 14. 12. 1987 zamítnuta senátem Krajského soudu v Ostravě složeným z předsedy JUDr. Miloslava Vařečky a soudců JUDr. Věry Zelené a JUDr. Jozefa Melicherčíka. Tamtéž.